

Uer. Terracota (1965), 24,5 x 14,5 x 13 cm

Agona. Ferro (1998), 40 x 52 x 16 cm
Fundació Fran Daurel
Gasull

Medes. Bronze (1973), 70 x 229 x 39 cm
Fundació Vila Casas
Xavi Padrós

Marcel Martí. Ritme i matèria

M. Carme Riu de Martín, Historiadora de l'Art

Marcel Martí és un conegut escultor català del segle XX, al qual la Fundació Vila Casas en el seu espai Can Mario de Palafrugell li ha dedicat una mostra (del 7 de juny al 23 de novembre) amb motiu de la celebració del centenari del seu naixement (Alvear, Argentina 1923 – Palafrugell 2010). Aquesta ha estat comissariada per Aitor Quiney. Cal recordar que en l'àmbit de l'escultura va realitzar obra en diversos materials: pedra, fusta, ciment, ceràmica, ferro i bronze adaptant cada mitjà a les seves possibilitats expressives i a una forma personal de treballar-lo. Li agradava experimentar amb diferents materials i mitjans.

El dibuix li va permetre plantejar la seva obra, va ser el punt de partida per estructurar els volums. Començava dibuixant una figura i l'anava simplificant per obtenir una forma abstracta. La seva escultura estava influïda per les tendències avantguardistes europees i va evolucionar des d'una figuració idealitzada fins a l'abstracció, en la qual el joc dels espais buits completaven les formes de les obres. No es tractava de volums improvisats, sinó que buscava l'harmonia de l'espai emprant el buit i una síntesi formal en la qual es mantingués una proporció en la composició dels diversos àmbits. I hi hagués un equilibri de les formes que partia de contraposar espai ple i espai buit.

En conjunt, la seva obra es de mida petita i mitjana, preval la pedra i el bronze en relació a la resta de materials. S'exposen els seus primers dibuixos de figures humanes (homes i dones) allargades i sense ombres, algunes remetien als tòtems. Molta producció d'aquest primer període va ser destruïda per ell mateix. Al ser un autor autodidacta, va aprendre a partir de l'observació de l'activitat que portaven a terme altres escultors i del treball personal. Com molts artistes de la seva generació va estar a París. El primer viatge va ser després de la seva primera exposició de pintura i dibuix a la Sala Caralt de Barcelona (1948). Va estar gairebé un any a París i allà hi va conèixer a altres artistes com Jordi Mercader, o bé l'escultor Albert Boadella. Així com adquirí al Mercat de les Pucies varies escultures africanes, que el van influir en la seva obra. Durant la seva estada a París va rebre algunes lliçons d'Ossip Zadkine i André Lothe a la Gran Chaumière, que l'ajudaren a consolidar el seu ofici. El viatge per Europa a Suècia, Roma o Florència i el participar en mostres col·lectives inicialment de pintura i dibuix li obrien portes per evolucionar cap a l'escultura a partir de 1953.

Començà treballant amb fang i modelant figures allargades al taller del barri del Born (Barcelona), traslladant-se després al terrat de la Casa de les Punxes. A partir de l'observació de models aconseguia modelar la figura. Les primeres obres eren de terracota i gres com les que va realitzar el 1957 per al X Saló d'Octubre *Cabeza y Toro*, tot i que ja en produïa en altres materials com el ciment. Eren figures totèmiques influïdes per les experiències anteriors i de formes simplificades, esquemàtiques en les que buscava destacar el volum i eliminar els elements anecdòtics. Si bé la realitat era el punt de partida, volia simplificar-la apropant-se a l'abstracció.

No va presentar cap mostra d'obres d'escultura fins els anys 1955-57. Les seves primeres escultures eren figuratives -caps de dona- però a partir de 1957 va començar a fer obres abstractes coincidint amb un període en el que es va imposar aquest nou mitjà que va arraconar durant uns anys les propostes estrictament figuratives, considerades massa clàssiques i poc creatives.

De finals dels anys 50 i fins a l'any 1965 s'exhibiren algunes terracotes inspirades en figures totèmiques. Normalment eren obres massisses, sense espais interiors buits. Alguna peça tenia la seva superfície recoberta amb una decoració, si bé normalment es tractava d'obres fetes amb fang refractari, que mostraven la tonalitat del fang cuit a alta temperatura. També cal recordar que la ceràmica va ser adoptada per molts artistes en aquell període, els quals li van proporcionar formes noves i solucions no funcionals.

El 1959 va realitzar la seva primera exposició individual d'escultures a les Galeries Syra de Barcelona, en la qual va incloure vint-i-set peces i alguns dibuixos. Va guanyar diversos premis, com per exemple el dedicat a Julio González de l'any 1961, que premiava el ritme, la simetria i l'equilibri per mitjà de la captació de l'espai. Un any després tornà a mostrar la seva obra a la Galeria Grifé i Escoda de Barcelona, en la que es destacava la importància de la matèria per obtenir una solució adequada de les obres.

Amb el pas del temps i a partir dels anys seixanta van prevaler les obres realitzades amb metall: ferro i bronze, en les que destacaven els seus angles, arestes i la seva linealitat. El seu afany d'experimentar el va portar a nous materials com el metacrilat (1969) i després la fibra de vidre, sense descartar l'obra en altres materials com la ceràmica o la pedra.

Va seguir plantejant noves solucions i aquestes el van portar a la creació de peces fragmentades que formaven una unitat, com *Homenatge a les Illes Medes* (1973), feta amb marbre grec i format per varies peces de solucions orgàniques i geomètriques. De fet, la inspiració geomètrica es va mantenir en moltes de les seves obres de la segona etapa no figurativa. A finals dels anys 80 i principis dels anys 90 va desenvolupar peces de petites dimensions inspirades en la figura humana, la qual simplificà per atorgar-li un organicisme.

Creia que la feina de l'escultor es proposar problemes que cal resoldre en les matèries emprades. Experimentà amb diferents materials i passà de la figuració a l'abstracció geomètrica, i d'aquesta a l'informalisme amb la finalitat d'aconseguir uns volums menys rígids i vinculats a l'expressió personal.

Martí va recollir influències de molts artistes coetanis, com d'Ossip Zadkine que feia caps de solucions simplificades en una primera etapa, o bé d'Alberto Giacometti en la forma de plantejar el cos humà estilitzat. També de Joan Miró en la manera d'abstractar i sintetitzar les solucions formals per construir una peça. Al crear no sempre s'inspirava en el mateix artista o escultor. Va guanyar el premi Manolo Hugué (1958) al presentar una obra de pedra inspirada en Jacques Lipchitz, i en l'escultura *Homenatge a Pau Gargallo* (2002) reinterpretà l'obra de l'esmentat escultor. Coneixia les solucions i plantejaments de molts autors: August Puig, Alexander Archipenko, Julio González, Henri Moore, etc., en part gràcies a les seves estades a París i va desenvolupar una recerca formal basada en l'observació de les obres d'altres autors i en la seva experimentació personal, que partia d'una manera de treballar vivencial.

Va ser un artista que va anar evolucionant amb el pas del temps. Buscava la perfecció tècnica i per aquest motiu col·laborava amb altres artistes i artesans. Així Jaime Ribalaya va col·laborar amb ell en el procés ceràmic, ja que Martí volia projectar les seves emocions de manera correcta. Cada material el portava a unes solucions formals diferents. Per aquest motiu, les obres en ferro tenen una orientació vertical i les fetes en pedra les seves solucions formals són horitzontals, tot i que el rerefons de la seva inspiració partia de la natura i de l'observació de l'entorn. Si bé el component totèmic atorgava a la seva escultura un toc espiritual, volia també donar-li plasticitat i mostrar com el punt de partida de l'abstracció era el món quotidià i l'observació de les seves formes.

Altres llocs on va viure i treballar van ser Eivissa i les ciutats de Sala (prop de la Bisbal de l'Empordà) i Corçà, en una masia on es podien veure les Illes Medes, les quals -com ja hem esmentat- va esculpir en marbre, un altre material que també va provar.

Martí conserva algunes obres monumentals exposades a l'aire lliure en diverses ciutats com Madrid, Barcelona, Palma de Mallorca, Cassà de la Selva, etc. Tot i que no deixà mai de banda el dibuix, el mitjà escultòric es el que més l'ha caracteritzat i li ha permès ser considerat un dels millors escultors espanyols contemporanis, degut a que el seu llenguatge tot i tenir un segell personal és universal.

Títol no identificat. Dibuix a tinta sobre paper (1974), 44,5 x 31 cm

© Xavi Padrós

Títol no identificat. Ferro policromat (1995), 38 x 55 x 19 cm. Fundació Vila Casas

© Xavi Padrós